

მდგრადი მწვანე საფარი, გამოწვევები და გადაჭრის ეთიკური გზები

დარეჯან ჩხიროძე, ნუნუ ჩაჩხიანი-ანასაშვილი, თეონა მუმლაძე
ქუთაისის უნივერსიტეტი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
კოლეჯი კონსტრუქტორ 2,
საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემია

აბსტრაქტი: თანამედროვეობის პირობებში მდგრადი განვითარებისათვის ბრძოლა ისეთივე მნიშვნელოვანია, როგორც კაცობრიობის ბრძოლა მშვიდობისა და თანაარსებობისათვის. ნებისმიერი სახელმწიფოსათვის ეს პრობლემა ერთნაირად აქტუალურია, რამეთუ დაკავშირებულია კაცობრიობის საერთო ბედთან. მდგრადი სამყარო მასში არსებული ცოცხალი ორგანიზმებით, განსაკუთრებით მწვანე საფარით, განუმეორებელი და უნივერსალურია. მდგრადი სამყაროს უზრუნველყოფა თანამედროვეობის ერთ-ერთი ძირითადი გამოწვევაა. ნაშრომში განხილულია მწვანე საფარი, როგორც გარემოს მდგრადობის ერთ-ერთი მთავარი პირობა და მოცემულია მისი დაცვის გზები.

საკვანძო სიტყვები: მწვანე საფარი, მდგრადი განვითარება, ტყის დაცვა, ტყის პრობლემები.

შინაარსი: სამყაროზე ღვთის მიერ ზრუნვა მინიჭებული მის მიერ ხატად და მსგავსად შექმნილი ადამიანი გაამპარტავნდა და თავის მინიჭებულ უფლებებზე მაღლა დადგა და საკუთარ ხიბლში ჩავარდნილმა ზრუნვა მოვლის ნაცვლად სამყარო და ბუნება მასზე ძალადობის ობიექტად აქცია. საკუთარი შესაძლებლობაში დარწმუნებული არად დაგიდევდა ღმერთის გაფრთხილებას „ნუ დააზიანებ მიწას“. „ათონის წმინდა მთაზე ტყის გასწვრივ მიმავალ ბილიკებზე ბერები ზოგჯერ საგანგებო ნიშნებს აღმართავენ ხოლმე, გზად მიმავალ მოგზაურთა გამხნევებისა თუ გაფრთხილების მიზნით. წმ. იოანე მახარებლის მონასტრის წინამძღვარი კ. პატმოსზე მამა ამფილოქე (გარდ. 1970 წელს) სავსებით იზიარებდა ამ წარწერის შინაარსს. ერთხელ მამა ამფილოქემ თქვა: ”იცი თუ არა, რომ ღმერთმა კიდეც ერთი მცნება დაგვიტოვა ხეების სიყვარულის შესახებ, თუმცა იგი ბიბლიაში შეტანილი არ არის?!“ მამა ამფილოქეს სწამდა, რომ ვისაც ხეები არ უყვარს, მას არც ღმერთი უყვარს. ხის დარგვა მისთვის იმედის, მშვიდობის, სიყვარულის დათესვის ტოლფასი იყო, რის სანაცვლოდაც ადამიანი ღმერთის კურთხევას იმსახურებს.

ადრე ქრისტიანულ ეპოქაში ხეებს საკრარული დანიშნულება ჰქონდა არსებობდა საკულტო მაგ „წმ. გიორგის ტყე“, თუ გავიხსენებთ წინარე ისტორიას ხის საკრალური დანიშნულებაზე, ბუნებაში დარჩენილ ხეთა ნაწილს დღემდე შემორჩა ეს დანიშნულება და ის ოჯახებში გადმოვიდა, მაგ. ნაძვის ხე საახალწლოდ, ბზა სააღდგომო რიტუალის და მრავალი სხვა უამრავი მაგალითები, თუნდაც მუხის ხე რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა, წმინდა ხეები და წმინდა ტყეები ბუნებრივ სამლოცველოდ აღიქმებოდა, საისტორიო წყაროების მიხედვით წმინდა ტყეები იყო ქრისტიანულ ევროპაში, ამგვარ ტყეებში ხის-

თვის კანის აძრობა ძველ გერმანული კანონმდებლობით სასტიკად ისჯებოდა. წმინდა ტყეები საქართველოში მრავლადაა შემორჩენილი, ისინი ძირითადად სამლოცველოებთან იზრდებოდნენ, ეს მოკლე ექსკურსი ცხადად გვიჩვენებს ტყის, ხეების დანიშნულებაზე, კაცობრიობის ისტორიაში.

თანამედროვე ცივლიზაციების ეპოქაში ხეს ძირითადად სამომხმარებლო დანიშნულება ერგო, ხე გამოიყენებოდა არა მარტო საშენო დანიშნულებით, არამედ მას კომერციული დატვირთვაც მიეცა. მოგებას გამოდევნებული ადამიანები არად დაგიდევდნენ ტყის ძირითად ფუნქციას: წყალდაცვითი და ეროზიისაგან დაცვის. უმოწყალოდ ჩეხდნენ ტყეებს, ყველა ჩეხდა უმოწყალოდ შინაური თუ გარეული, მარტო ჩეხვა არა აკმარეს და მოჭრილი ხის ნარჩენებიც იქვე გამოუტანელი დატოვეს. არ არის გამორიცხული გამხმარი ნარჩენები იყო ერთ-ერთი მიზეზი გახმაურებული **ტყის ხანძრების**, რომელმაც ლამის რამოდენიმე ჰექტარი ტერიტორია მოიცვა. გავრცელებული ხანძრების მიზეზების დადგენა შესაბამისი სამსახურების ფუნქციაა, მაგრამ შედეგი სახეზეა: გადამწვარი ხეები და განადგურებული მწვანე საფარი მასში არსებული ფლორითა და ფაუნით, შეცვლილი კლიმატით, არადექვატური კვამლით, დეპრესირებული მოსახლეობით, შეშინებული ტურისტებით.

ტყის დაცვა. 2012 წლის მონაცემებით იმერეთის რეგიონში ტყით დაფარული ფართობის 97%-ს ეროვნული სატყეო სააგენტო მართავს, ხოლო დანარჩენი დაცული ტერიტორიების ფარგლებშია. ტყეებში მერქნული და არამერქნული რესურსებით სარგებლობის რაციონალურად რეგულირება ერთ-ერთი გარემოსდაცვითი პრობლემაა. 2013 წელს ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ იმერეთის რეგიონში განხორციელდა დაავადებული წაბლნარი კორომების სანიტარული ჭრების ეფექტიანობის შეფასება და ტყიბულის, ხარაგაულის, ჭიათურის და ზესტაფონის სატყეო უბნების კვლევა. ამ მხრივ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე დაავადებული წაბლნარი კორომების აღდგენა—გაჯანსაღება. 2014 წელს ეროვნული სატყეო სააგენტოს მიერ წარმოდგენილ იქნა ხარაგაულის სატყეო უბნის ტყის მეურნეობის ტაქსაციური აღწერები და მართვის გეგმა. საჭიროა, რომ ასეთი სამუშაო და მართვის გეგმა შესრულდეს ყველა უბნისათვის, რომელთა უმრავლესობა ტყის მოვლისა და აღდგენის ფართომასშტაბიან ღონისძიებებს საჭიროებს.

ქუთაისის მერიის სამსახურის ანგარიშის მონაცემებით ქუთაისის მწვანე საფარი კოლხეთის დაბლობის აღმოსავლეთ ნაწილის გეობოტანიკურ რაიონს განეკუთვნება. ქუთაისსა და მის შემოგარენში წარმოდგენილია, როგორც ბუნებრივი, ისე ხელოვნურად შექმნილი გამწვანებული ზონები – პარკები, საზოგადოებრივი ბაღები, ქალაქის ქუჩების გასწვრივ და სხვადასხვა უბნებში არსებული გამწვანებული ადგილები დარგული ხეებითა და დეკორატიული მცენარეებით. მუხრანის

ტყეში ფლორისტიკული შემადგენლობით წარმოდგენილია ძირითადად იმერული მუხა (*Quercus imeretina*), ეს ჯიში წითელ წიგნშია შეტანილი. მერქიანებიდან აქ გვხვდება აგრეთვე ჰარტვისის მუხა, წაბლი და კავკასიური რცხილა. გარდა აღნიშნულისა აქ გავრცელებულია ისეთი სახეობები, როგორიცაა მურყანი, ჩვეულებრივი ნეკერჩხალი და იფანი.

რაც შეეხება ქალაქის ცენტრალურ უბნებსა და გარეუბნებში, აქ წარმოდგენილია მწვანე საფარის შემდეგი სახეობები: ჰიმალაის კედარი, ჭადარი, ვერხვი, იფანი, ნეკერჩხალი, ცაცხვი, აკაცია, ცხენის წაბლი, კვიპაროსი, ფიჭვი, ირმის რქა, მაგნოლია, კატალპა, ლეგა მუხა და სხვა.

დღეის მდგომარეობით ქალაქში მცხოვრები მოსახლეობის რაოდენობასთან შედარებით, პარკების, ეროვნული ბაღებისა და გამწვანების საერთო ფართობი მცირეა. ქალაქის ქუჩების, მოედნების და სკვერების გამწვანებულ ტერიტორიები განვითარებადი ბიზნესის ობიექტების მშენებლობას ემსხვერპლა. იკვეთება მწვანე ნარგავების ნორმატიული მონაცემების კლების არასასურველი ტენდენცია. მაგალითისათვის მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციის რეკომენდაციით (World Health Organization (WHO), გამწვანებული ტერიტორია სასურველია ფეხით 15 წუთის სავალზე .ინფორმაცია იმაზე, თუ რამდენი კვადრატული მეტრი გამწვანება მოდის ერთ ადამიანზე ქუთაისში ბოლო წლებისთვის არ არსებობს.

ძირითადი პრობლემები: მიზანი და ამოცანები

ქუთაისის მწვანე საფარის რაოდენობის საერთაშორისო სტანდარტთან შესაბამისობაში მოყვანა.

- ✓ მოსახლეობის როლის ამაღლება მწვანე საფარის გაუმჯობესებაში;
- ✓ “გამწვანების დღეების“ დაწესება;
- ✓ გამწვანების პრიორიტეტების, პროგრამებისა და გეგმების შემუშავება-განხორციელება;
- ✓ ქუთაისის შემოგარენის მწვანე ნარგავების სარეკრეაციო გეგმის შედგენა;
- ✓ ქალაქის მწვანე არეალებისა და მწვანე ნარგავების აღრიცხვა - ინვენტარიზაცია;
- ✓ ქუთაისის ტერიტორიაზე რეკრეაციული და მწვანე ზონების დაგეგმარება და საზღვრების დადგენა;
- ✓ ქალაქის შიდა გამწვანებაში გადაბერებული და ავარიული ხეების ახლით ჩანაცვლება, სპეციალური ტექნიკის მეშვეობით;
- ✓ ფართომასშტაბიანი აღდგენითი ღონისძიებების განხორციელება;
- ✓ მწვანე ნარგავების მონიტორინგის ეფექტური და გამჭვირვალე სისტემის ჩამოყალიბება;
- ✓ მწვანე ნარგავების მართვის სტრუქტურის შემუშავება;
- ✓ შემოგარენის მწვანე ნარგავების კვარტლებად და უბნებად დაყოფა;
- ✓ დასვენების ზონების, გამწვანებული სივრცეების შექმნა მცირე მდინარეებსა და ქალაქის სხვადასხვა უბნებში.

ტყემ და მისმა მიმზიდველმა ბუნებამ ტურისტების დაინტერესება გამოიწვია. ტურიზმის აღორძინება სასურველია, მაგრამ დასაფიქრებელია, რამდენად დაცულია ამ დროს ბუნება ადამიანთა ნეგატიური ზემოქმედებისაგან, როგორცაა კოცონი, დანაგვიანება და სხვა. ნეგატივების თავიდან აცილება პრევენციული ღონისძიებების გააქტიურებით, **ეთიკური გზებით** პრობლემის გადაჭრაა შესაძლებელი, როგორც სამთავრობო ასევე თითოელი მოქალაქის დონეზე. მოუმზადებლობამ არსებულ მდგომარეობის მიმართ, როგორც სამთავრობო, ასევე თითოელი ჩვენგანის დონეზე მკაცრი რეალობის წინაშე დაგვაცენა, დააჩქარა და გაზარდა ზარალი. მაგრამ არასოდეს არ არის გვიან როდესაც არსებობს სიცოცხლე და ჯანსაღი აზრი, მისასალმებელია ინიციატივები განადგურებული ტყის აღდგენისა ხეების დარგვით, პატრიარქის მოწოდება ხეების დარგვის შესახებ, სწორედ ამას გულისხმობს.

შემოვდივარ წინადადებით თითოეულმა ჩვენგანმა ყოველ სარიტუალო თარიღთან დაკავშირებით **დავრგოთ ხე**, თუ დარგვის სეზონი არ არის, ამ შემთხვევაში დავნერგოთ ქოთნის ყვავილების მოყვანის და ჩუქების კულტურა, ეს პროცესი დავიწყოთ დღეს, რომ არ იყოს ხვალ გვიან!!!!

ლიტერატურა:

1. მ. ბანძელაძე დ. ჩხიროძე (2012). ეთიკა და ეკოლოგიის ზნეობრივი საფუძვლები აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. ქუთაისი. გვ 147-153
2. http://weg.ge/sites/default/files/climate_change_and_sustainable_development.pdf
კლიმატის ცვლილების და მდგრადი განვითარება
3. http://greenalt.org/wp-content/uploads/2016/05/CCC_GEO.pdf
„კლიმატის ცვლილება შესახებ ჩარჩო-კონვენციის ეროვნულ დონეზე განხორციელება
4. <https://www.eiec.gov.Ge/Documents/ViewFile/175>

Sustainable green cover, challenges and ethical solutions

Summary

In modern times, the struggle for sustainable development is as important as humanity's struggle for peace and coexistence. This problem is equally relevant for any state, as it is related to the common destiny of humanity. A sustainable world with its living organisms, especially green cover, is unique and universal. Ensuring a sustainable world is one of the main challenges of modernity.

Keywords: green cover, sustainable development, forest protection, forest problems.